

Рис. 1.1.1. Вид на доріжку до гелікоптерного майданчика
(Фото В. Немерцалова)

Рис. 1.1.2. Щавель на каменистих відслоненнях
(Фото Д. Ківганова)

Рис. 1.1.3. Зріджений рослинний покрив положистого схилу
(Фото Ю. Назарчук)

Рис. 1.1.4. Злаки у пониженнях рельєфу влітку
(Фото В. Немерцалова)

Рис. 1.1.5. Рястка відігнута
(Фото Ю. Назарчук)

Рис. 1.1.6. Цвітіння кульбаби лікарської і герані розчепіреної
(Фото М. Яковлева)

Рис. 1.1.7. *Matricaria recutita*
(Фото А. Данілішина)

Рис. 1.1.8. *Malva sylvestris*
(Фото А. Данілішина)

Рис. 1.1.9. Бобові
(Фото О. Чернявського)

Рис. 1.1.10. Крим-сагиз
(Фото Д. Ківганова)

Рис. 1.1.11. *Ornithogalum refractum*
(Фото М. Яковлева)

Рис. 1.2.2. Рослини, які потрапили на острів разом з чорноземом
(Фото В. Немерцалова)

Рис. 1.2.3. Інвазійні рослини, які зафіксовані на острові у 2005 році
(Фото Ю. Назарчук)

Рис. 1.2.4. Доріжка у меморіальній частині острова
(Фото Ю. Назарчук)

Рис. 1.2.5. Ця ж доріжка через чотири місяці
(Фото Ю. Назарчук)

Рис. 1.3.1. Територія маяка
(Фото О. Чернявського)

Рис. 1.3.2. Грядка на території маяка, де ростуть гарбузи, дині, кріп
(Фото О. Чернявського)

Рис. 1.3.3. Теплиця на території маяка, де вирощують огірки та помідори (Фото О. Чернявського)

Рис. 1.3.4. Дерева, висаджені перед будинком прикордонної застави (Фото О. Чернявського)

Рис. 1.3.5. Повторне цвітіння білої акації у серпні
(Фото Ю. Назарчук)

Рис. 1.3.6. Троянди біля будинку прикордонної застави
(Фото О. Чернявського)

Рис. 1.4.1. *Chondrilla juncea*
(Фото Д. Ківганова)

Рис. 1.4.2. *Cichorium intybus*
(Фото Д. Ківганова)

Рис. 1.4.3. *Dendranthema indicum*
(Фото Д. Ківганова)

Рис. 1.4.4. *Matricaria recutita*
(Фото А. Данілішина)

Рис. 1.4.5. Жовтий осот
(Фото Д. Ківганова)

Рис. 1.4.6. Чорнобривці на острові Зміїному
(Фото Д. Ківганова)

Рис. 1.4.7. *Taraxacum hybernum*
(Фото Д. Ківганова)

Рис. 1.4.8. *Taraxacum officinale*
(Фото Ю. Назарчук)

Рис. 1.4.9. *Tragopogon dubius*
(Фото Д. Ківганова)

Рис. 1.4.10. Нетреба ельбінська та Іва нетреболиста
(Фото В. Немерцалова)

Рис. 1.4.11. *Lycopsis arvensis*
(Фото В. Немерцалова)

Рис. 1.4.12. *Myosotis micrantha*
(Фото М. Яковлева)

Рис. 1.4.13. *Lepidium perfoliatum*
(Фото А. Данілішина)

Рис. 1.4.14. *Cerastium perfoliatum*
(Фото М. Яковлева)

Рис. 1.4.15. *Holosteum umbellatum*
(Фото М. Яковлева)

Рис. 1.4.16. *Spergularia media*
(Фото Д. Ківганова)

Рис. 1.4.17. *Convolvulus arvensis*
(Фото А. Данілішина)

Рис. 1.4.18. *Cuscuta campestris*
(Фото Д. Ківганова)

Рис. 1.4.19. *Laburnum anagyroides*
(Фото Д. Ківганова)

Рис. 1.4.20. *Robinia pseudacacia*
(Фото В. Немерцалова)

Рис. 1.4.21. *Trifolium arvense*
(Фото А. Данілішина)

Рис. 1.4.22. *Trifolium aureum*
(Фото А. Данілішина)

Рис. 1.4.23. *Trifolium borysthenicum*
(Фото А. Данілішина)

Рис. 1.4.24. *Vicia cracca*
(Фото В. Немерцалова)

Рис. 1.4.25. *Erodium cicutarium*
(Фото А. Данілішина)

Рис. 1.4.26. *Geranium divaricatum*
(Фото М. Яковлева)

Рис. 1.4.27. *Ribes aureum*
(Фото В. Немерцалова)

Рис. 1.4.28. *Lamium amplexicaule*
(Фото М. Яковлева)

Рис. 1.4.29. *Hibiscus syriacus*
(Фото В. Немерцалова)

Рис. 1.4.30. *Malva sylvestris*
(Фото А. Данілішина)

Рис. 1.4.31. *Syringa vulgaris*
(Фото В. Немерцалова)

Рис. 1.4.32. *Papaver rhoeas*
(Фото В. Немерцалова)

Рис. 1.4.33. Листки подорожника навесні
(Фото М. Яковлева)

Рис. 1.4.34. *Polygonum aviculare*
(Фото В. Немерцалова)

Рис. 1.4.35. Щавель
(Фото В. Немерцалова)

Рис. 1.4.36. *Anagalis arvensis*
(Фото Д. Ківганова)

Рис. 1.4.37. *Cerasus avium* та *C. vulgaris* на подвір'ї маяка
(Фото В. Немерцалова)

Рис. 1.4.38. *Троянда*
(Фото Д. Ківганова)

Рис. 1.4.39. *Veronica persica*
(Фото М. Яковлева)

Рис. 1.4.40. *Solanum nigrum*
(Фото Д. Ківганова)

Рис. 1.4.41. Тамарикс цвіте
(Фото В. Немерцалова)

Рис. 1.4.42. *Vitis vinifera*
(Фото В. Немерцалова)

Рис. 1.4.43. *Tribulus terrestris*
(Фото Д. Ківганова)

Рис. 1.4.44. *Jucca filamentosa*
(Фото Д. Ківганова)

Рис. 1.4.45. Аспарагус
(Фото В. Немерцалова)

Рис. 1.4.46. *Anisantha tectorum*
(Фото А. Данілішина)

Рис. 1.4.47. *Bromus mollis*
(Фото А. Данілішина)

Рис. 1.4.48. *Calamagrostis epigeios*
(Фото В. Немерцалова)

Рис. 1.4.49. *Cynodon dactylon*
(Фото Д. Ківганова)

Рис. 1.4.50. *Hordeum murinum*
(Фото Д. Ківганова)

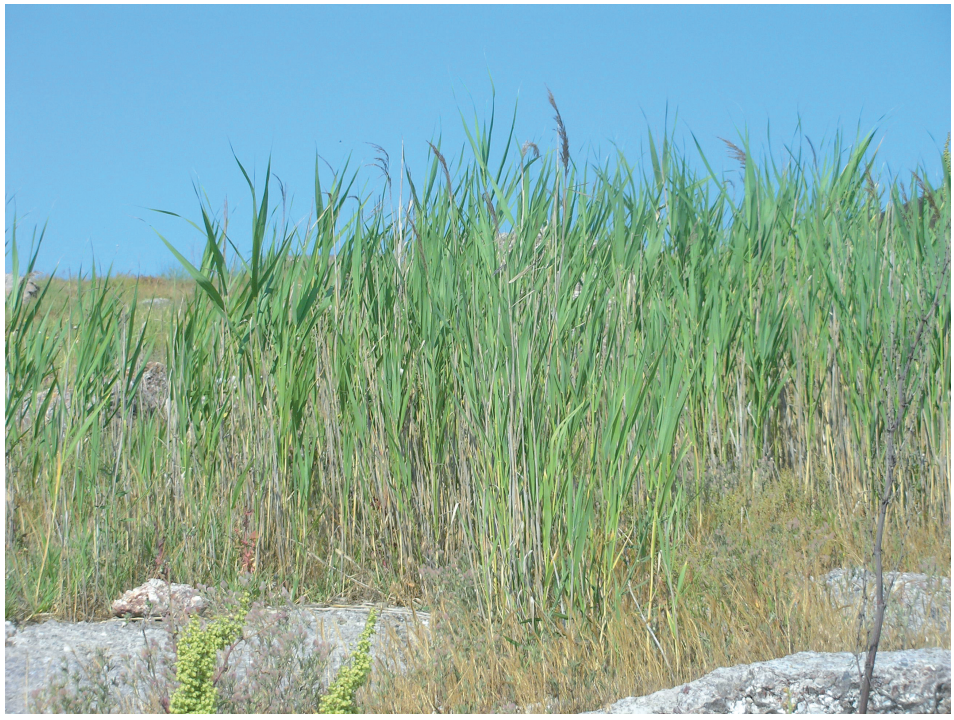

Рис. 1.4.51. *Phragmites australis*
(Фото В. Немерцалова)

Рис. 2.1. *Ramalina polymorpha* на поверхні острова (Фото Д. Ківганова)

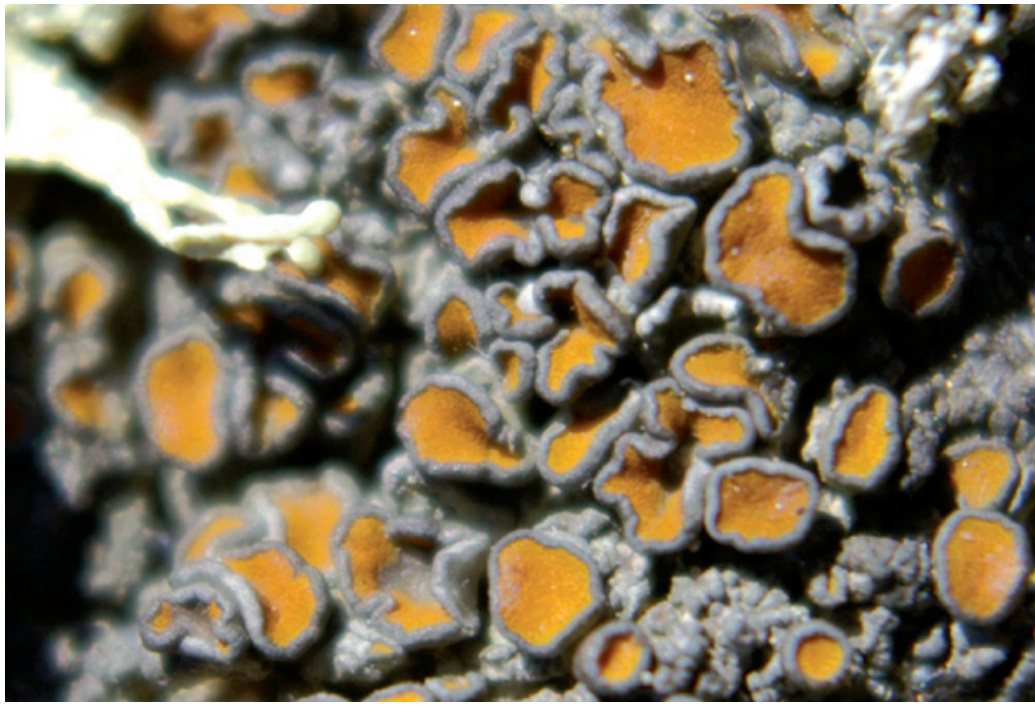

Рис. 2.2. *Caloplaca aractina* в місцях скупчень птахів
(Фото Ю. Назарчук)

Рис. 2.3. Угруповання *Xanthoria calcicola* та *Ramalina polymorpha*
(Фото Ю. Назарчук)

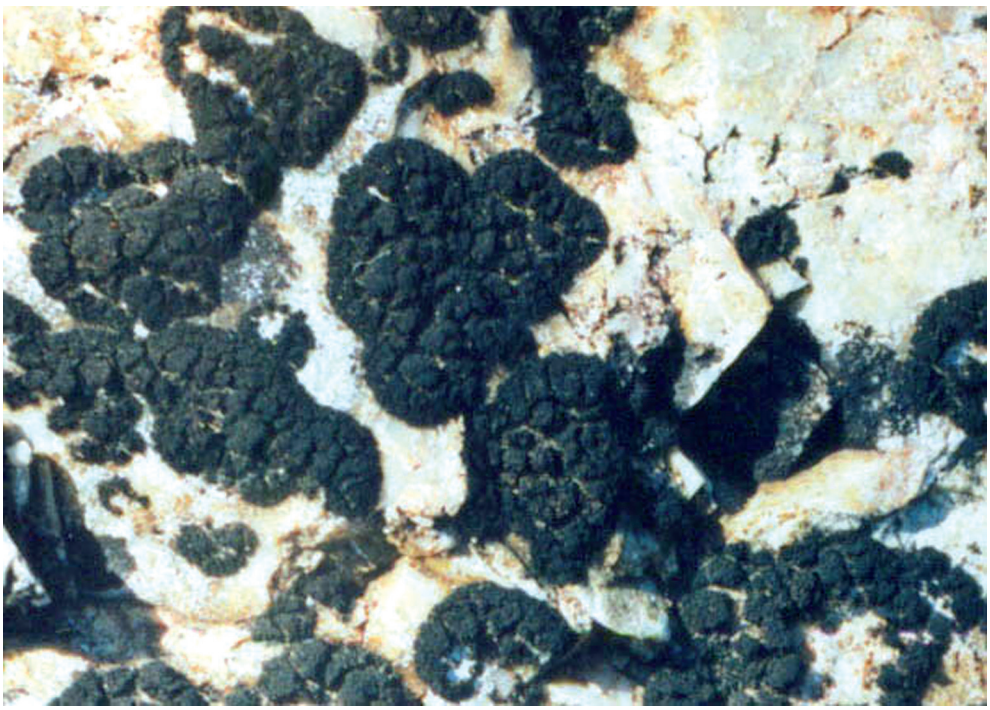

Рис. 2.4. *Lichina confinis* на експонованих скелях, що омиваються водою (Фото Ю. Назарчук)

Рис. 2.5. *Tephromela atra* — субстрат для *Sphinctrina anglica* (Фото Ю. Назарчук)

Рис. 2.6. *Candelariella vitellina* на кварцитоподібних пісковиках (Фото Ю. Назарчук)

Рис. 2.7. *Cladonia pyxidata* — один з нечисленних епігейних видів лишайників острова (Фото Ю. Назарчук)

Рис. 2.8. *Lecanora muralis* на валунах біля маяку
(Фото Ю. Назарчук)

Рис. 2.9. *Diploicia canescens* в затіненому екотопі
(Фото Ю. Назарчук)

Рис. 2.10. *Tornabea scutellifera* на східному березі острова
(Фото Ю. Назарчук)

Рис. 2.12. *Neofuscelia pulla* на валунах біля маяку
(Фото Ю. Назарчук)

Рис. 3.1.1. Псевдотарантул євроазійський (*Hogna radiata*)
веде нічний спосіб життя (Фото Д. Ківганова)

Рис. 3.1.2. В дощ та туман краплі води “проявляють” павутиння
(Фото Д. Ківганова)

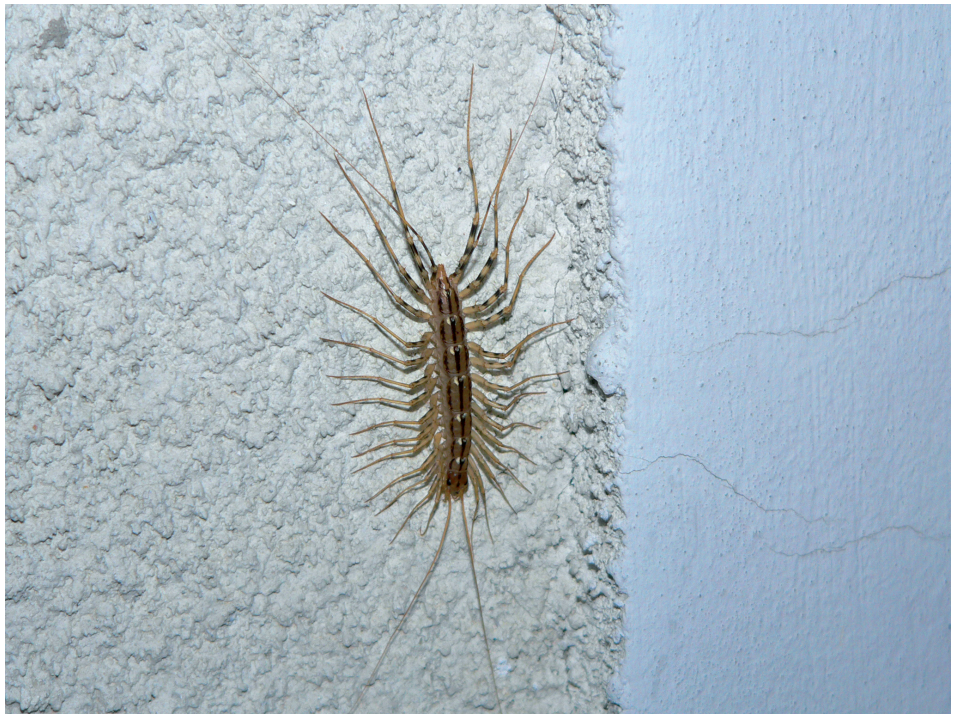

Рис. 3.1.3. Занесена до Червоної книги України мухоловка звичайна (*Scutigera coleoptrata*) добре себе відчуває на острові (Фото Д. Ківганова)

Рис. 3.1.4 Щільність розташування сколопендр (*Scolopendra cingulata*) на острові в декілька разів вища, ніж на материковій частині країни (Фото Д. Ківганова)

Рис. 3.1.5. Дуже яскравий метелик — адмірал (*Vanessa atalanta*)
(Фото Д. Ківганова)

Рис. 3.1.6. Жовтушка (*Colias sp.)*
(Фото Д. Ківганова)

Рис. 3.1.7. Бражник-язикан на квітах кульбаби
(*Macroglossum stellatarum*) (Фото Д. Ківганова)

Рис. 3.1.8. Жук-чорнотілка (*Blaps sp.)*
(Фото Д. Ківганова)

Рис. 3.1.9. Клопи-солдатики (*Pyrrhocoris apterus*)
(Фото Д. Ківганова)

Рис. 3.1.10. Прус італійський (*Calliptamus italicus*)
(Фото Д. Ківганова)

Рис. 3.1.11. Акрида (*Acrida bicolor* — сіра форма)
(Фото Д. Ківганова)

Рис. 3.1.12. Акрида (*Acrida bicolor* — зелена форма)
(Фото Д. Ківганова)

Рис. 3.1.13. Квіткова муха (*Eristalis tenax*)
(Фото Д. Ківганова)

Рис. 3.1.14. Літ комариків-хірономід (*Chironomus sp.)*
(Фото Д. Ківганова)

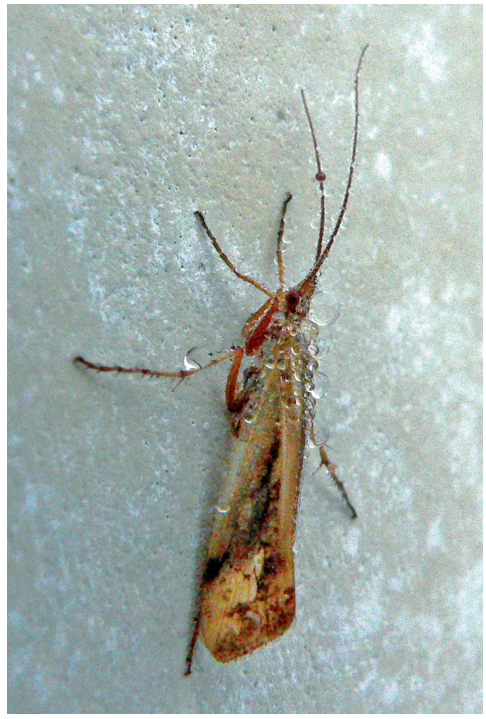

Рис. 3.1.15. Волохокрилець (*Limnephilus sp.)*
(Фото Д. Ківганова)

Рис. 3.1.16. Вночі волохокрильці (*Limnephilus sp.)* прилітають на світло
(Фото Д. Ківганова)

Рис. 3.1.17. Бабка форсколомба (*Sympetrum fonscolombii*)
(Фото Д. Ківганова)

Рис. 3.2.1. Пір'яні кліщі роду *Trouessartia* на золотомушці жовточубій
(*Regulus regulus*) (Фото Д. Ківганова)

Рис. 3.2.2. Пір'яні кліщі роду *Analges* на пір'ї зяблика (*Fringilla coelebs*)
(Фото Д. Ківганова)

Рис. 3.2.3. Збір пір'яних кліщів під бінокулярною лупою
(Фото Д. Ківганова)

Рис. 3.2.4. Доцент Д. Ківганов під час збору паразитичних кліщів з птахів (Фото І. Омельчука)

Рис. 3.2.6. Жовта плиска *Motacilla flava*, що заражена кліщами-хейлетидами *Bakericheyla chanayi* (пір'я знято) (Фото Д. Ківганова)

Рис. 3.2.7. Павутинні чехлики паразитичних хейлетид на кожних покривах вільшанки (Фото Д. Ківганова)

Рис. 3.2.8. Кліщі роду *Ixodes* на дрозді співочому (Фото М. Яковлева)

Рис. 3.2.9. Кліщ роду *Ixodes* на зяблику
(Фото Д. Ківганова)

Рис. 3.2.10. Ситий (ліворуч) та голодний (праворуч) іксодові кліщі
(Фото М. Яковлева)

Рис. 3.3.3. Павутинна сітка з птахами
(Фото Д. Ківганова)

Рис. 3.3.4. Волове очко (*Troglodytes troglodytes*) в павутинній сітці
(Фото Д. Ківганова)

Рис. 3.3.5. Мухоловка мала (*Ficedula parva*) в павутинній сітці (Фото Д. Ківганова)

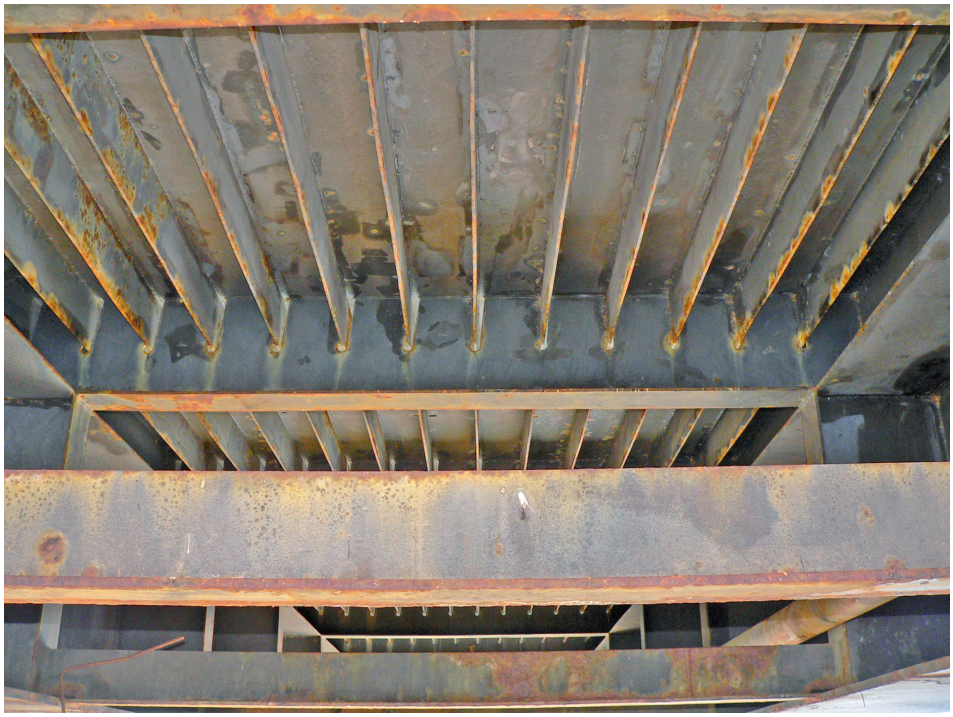

Рис. 3.3.6. На нижній частині причалу весною ночують сотні ластівок сільських (*Hirundo rustica*) (Фото Д. Ківганова)

Рис. 3.3.7. Самиця горихвістки чорної (*Phoenicurus ochruros*) ночує в отворі стіни (Фото Д. Ківганова)

Рис. 3.3.8. Місце ночівлі чотирьох горихвісток чорних (*Phoenicurus ochruros*) (Фото Д. Ківганова)

Рис. 3.3.9. Зяблик на ночівлі (*Fringilla coelebs*)
(Фото Д. Ківганова)

Рис. 3.3.10. Єдиний на сьогодні птах, що гніздиться на острові, —
горобець хатній (*Passer domesticus*) (Фото Д. Ківганова)

Рис. 3.3.11. Вівчарик-ковалик (*Phylloscopus collybita*) — мешканець парків, посадок та лісів, тому прагне сховатись хоча б у металобрухті (Фото Д. Ківганова)

Рис. 3.3.12. Дрізд співочий (*Turdus philomelos*) — вже окільцьований (Фото Д. Ківганова)

а

б

Рис. 3.3.13. Основу живлення дроздів (*Turdus sp.)* восени на острові складають плоди пасльону, що добре видно по фекаліях (а, б) цих птахів (Фото Д. Ківганова)

Рис. 3.3.14. Не дуже розповсюджений на “землі” та дуже рідкісний на острові вид — синьошийка (*Luscinia svecica*) (Фото М. Яковлева)

Рис. 3.3.15. Баклан великий (*Phalacrocorax carbo*)
(Фото Д. Ківганова)

Рис. 3.3.16. Яструб малий (*Accipiter nisus*, російською “перепелятник”)... (Фото Д. Ківганова)

Рис. 3.3.17... та основний об’єкт його живлення — перепілка (*Coturnix coturnix*) (Фото Д. Ківганова)

Рис. 3.3.18. Білі лелеки (*Ciconia ciconia*) над островом
(Фото Д. Ківганова)

Рис. 3.3.19. Весною і восени біля острову тримаються мігруючі гагари
(*Gavia sp.)* (Фото Д. Ківганова)

Рис. 3.3.20. Під час міграцій зграї граків (*Corvus frugilegus*) довго кружляють над островом... (Фото Д. Ківганова)

Рис. 3.3.21... або зупиняються на ночівлю (Фото Д. Ківганова)

Рис. 3.3.22. Граки (*Corvus frugilegus*) є санітарами острова — за кілька днів вони очищують острів від решток загиблих за літній та осінній сезони птахів (Фото Д. Ківганова)

Рис. 3.3.23. Гуси (*Anas sp.)* частіше за все пролітають мимо острова, але іноді виснажені перельотом особини тут перепочивають (Фото Д. Ківганова)

Рис. 3.3.24. Через острів проходить один з найпотужніших міграційних шляхів вільшанки (*Erithacus rubecula*) — тут вона складає біля 50–60 % всіх мігруючих горобиних птахів (Фото І. Омельчука)

Рис. 3.3.25. В окремі періоди орнітологами кільцюється до 300 вільшанок (*Erithacus rubecula*) на день (Фото Д. Ківганова)

Рис. 3.3.26. Птах волове очко (*Troglodytes troglodytes*) добре маскується у траві (Фото Д. Ківганова)

Рис. 3.3.27. Північний гість — пуночка (*Plectrophaenax nivalis*)
(Фото Д. Ківганова)

Рис. 3.3.28. Синиця блакитна (*Parus caeruleus*), незважаючи на невеликий розмір, дуже агресивна (Фото Д. Ківганова)

Рис. 3.3.29. Вухата сова (*Asio otus*) чудово бачить і вдень і вночі, та дуже обережна (Фото Д. Ківганова)

Рис. 3.3.30. У природі птахи доволі часто травмуються, але багато з них, як і ця біла плиска (*Motacilla alba*), не зважають на ці вади (Фото Д. Ківганова)

Рис. 3.3.31. Міграція — це дуже тяжке випробування для птахів, і виживають, на жаль, не всі (Фото Д. Ківганова)

Рис. 3.3.41. Сорокопуд маскований (*Lanius nubicus*) — вид, що вперше зареєстрований на території України, і саме — на о. Зміїному (Фото Д. Ківганова)

Рис. 3.3.42. Славка Рюппеля (*Sylvia Ruppeli*) зареєстрована у 2006 році в Україні всього вдруге (Фото М. Яковлева)

Рис. 3.3.43. Деркач (*Crex crex*) — вид, якому в Європі загрожує зникнення (Фото М. Яковлева)

Рис. 3.3.44. Ластівка даурська (*Hirundo daurica*) — рідкісний для регіону вид (Фото Д. Ківганова)

Рис. 3.3.45. Нетопир середземноморський (*Pipistrellus kuhlii*) — вид, занесений до Червоної книги України (Фото Д. Ківганова)

Рис. 3.3.46. Вечерниця руда (*Nyctalus noctula*) (Фото Д. Ківганова)